

Návrh opatrení zameraných na pomoc ekonomike v súvislosti so šírením vírusu COVID-19

(Aktualizácia k 26.03.2020)

(Adresované Ministerstvu hospodárstva SR)

V prospech zamestnancov a podnikateľského prostredia v pôdohospodárstve, ako aj všetkých obyvateľov Slovenskej republiky vzhľadom na zabezpečenie trvalých dodávok slovenských potravín považujeme v tejto chvíli za nevyhnutné:

A. Pracovno-právne vzťahy a ekonomické opatrenia

1. Urýchlene realizovať opatrenia o odklade odvodovej povinnosti do sociálnej a zdravotnej poisťovne počas mimoriadnej situácie s následným rozpočítaním počas minimálne 18 mesiacov tak, aby sa odklad odvodovej povinnosti nevykazoval ako nedoplatok zdravotného a sociálneho poistenia, nakoľko v dôsledku existujúcich nedoplatkov by došlo k obmedzeniu čerpania finančných prostriedkov z fondov EÚ.

2. Dočasne znížiť, alebo úplne oslobodiť od povinnosti platiť zdravotné a sociálne odvody zamestnávateľov v sektoroch, ktoré zabezpečujú primárne potreby obyvateľstva, vrátane poľnohospodárstva a potravinárstva, a to počas trvania súčasnej mimoriadnej situácie.

3. Dočasne zrušiť obmedzenia pre vykonávanie nadčasov podľa § 97 ods. 10 Zákonníka práce alebo ich navýšiť z dôvodu, že momentálne sa v potravinárskej výrobe zvýšila produkcia kvôli dopytu trhu, ale počet práceschopných zamestnancov je obmedzený. V poľnohospodárskej prvovýrobe by sa toto opatrenie mohlo uplatniť v prípade karantény časti pracovníkov a prerozdelenia práce medzi ostatných pracovníkov.

4. Urýchlene zrušiť mzdové zvýhodnenie za prácu nadčas, za prácu vo sviatok, v sobotu a v nedeľu a za nočnú prácu zmenou § 121 až § 123 Zákonníka práce.

5. Zaviest priamu platbu pre zamestnávateľov na jedného zamestnanca vo výške 100 Eur na pokrytie nákladov vzniknutých z dôvodu preventívnych opatrení počas ochorenia COVID-19.

6. Ustanoviť povinnosť zamestnancom prevádzok uzavretých z dôvodu núdzového stavu (bary, cukrárne, bistrá, kaviarne, reštaurácie) prijať na výkon práce v prípade núdzového stavu zamestnancov, pracovníkov agropotravinárskeho sektora s platným zdravotným preukazom, so zabezpečením financovania takýchto zamestnancov zo strany agropotravinárskeho sektora; v súvislosti s uvedeným nedostatkom zamestnancov v agropotravinárskom sektore zabezpečiť evidenciu možných zdieľaných zamestnancov s platným zdravotným preukazom pre agropotravinársky sektor z prevádzok uzavretých z dôvodu núdzového stavu (bary, cukrárne, bistrá, kaviarne, reštaurácie); cieľom je zabezpečiť možnosť rýchlej náhrady výpadku pracovníkov v poľnohospodárstve a potravinárskom priemysle formou dohody o dočasnom pridelení k inému užívateľskému subjektu.

7. V prípade nedostatku zamestnancov v poľnohospodárskych a potravinárskych podnikoch zabezpečujúcich obživu obyvateľstva z dôvodu karantény alebo ochorenia **zabezpečiť náhradnú pracovnú silu vojakmi prípadne väzňami.**

8. Prijat' opatrenia na riešenie situácie v rastlinnej výrobe poznačenej výpadkom sezónnych zamestnancov zo zahraničia z dôvodu zatvorenia hraníc schválením výnimky pre vstup limitovaného počtu zahraničných pracovníkov podľa požiadaviek podnikov.

9. Zaviesť inštitút „krízovej infraštruktúry štátu resp. podnikov hospodárskej mobilizácie“ tak, aby sa zamestnanci a servisní odborníci podnikov (vrátane zamestnancov a odborníkov zo zahraničia) zabezpečujúcich primárne potreby obyvateľstva mohli presúvať v rámci územia bez obmedzení, ak to bude nevyhnutné na zabezpečenie riadneho chodu podniku.

10. Špecifikovať, či vyhlásenie „celozávodnej dovolenky“ bez súhlasu zástupcov zamestnancov možno aplikovať len na časť výroby, ako dlho môže trvať a s akým predstihom ju treba ohlásiť.

11. Zrovnoprávniť poskytovanie stravného počas práce z domu s klasickými stravnými lístkami, t.j. vznik nároku a daňová uznateľnosť do výšky „bežného“ stravného, aby nebola práca z domu extra zvýhodnená.

12. Zaviesť kompenzáciu zamestnancov pracujúcich z domu za náklady vzniknuté s prácou z domu (napr. potreba dodatočného vybavenia pracovného miesta, spotreba papiera, elektriny, tlačenia, internetu, atď.), **prípadne v paušalizovanej forme, oslobodenie takéhoto príplatku od daní a odvodov do stanovenej výšky, alebo ako odpočítateľná položka v rámci zdanenia zamestnancov.**

13. Zaviesť príspevok pre zamestnávateľov, ktorí sú nútení držať časť zamestnancov v režime „prekážok na strane zamestnávateľa“.

14. Dočasne pozastaviť povinnosť vstupných prehliadok, prípadne nahradiť ich elektronickým potvrdením od lekára na základe jeho zdravotnej karty a vyplnením dotazníka s cestovateľskou anamnézou.

15. Testovanie zamestnancov – povoliť súkromné testovanie, v prípade podnikov hospodárskej mobilizácie, aby boli zamestnanci v povinnej karanténe otestovaní a pri negatívnom teste sa mohli vrátiť do práce.

16. Zrušiť rekreačné poukazy - navrhujeme zrušenie povinnosti pre zamestnávateľov poskytovať príspevok na rekreáciu zamestnancov a príspevok na športovú činnosť dieťaťa podľa § 152a a 152b Zákonníka práce do konca roka 2020.

B. Iné ekonomické opatrenia

1. Prostredníctvom Úradu pre reguláciu sieťových odvetví **zrušiť možnosť ukladať pokuty za nedodržanie odobratého množstva energií** energií (plyn, elektrická energia, voda), **či už v prípade odberu väčšieho alebo menšieho množstva energií.** *Odôvodnenie: Súčasná situácia kladie zvýšené nároky na spotrebu energií pri spracovaní poľnohospodárskych produktov. Potravinárske podniky momentálne pracujú v nepretržitej trojzmennej prevádzke tak, aby boli schopné zabezpečiť plynulé zásobovanie obyvateľstvo potravinami. Nepretržité prevádzky si vyžadujú aj zvýšený odber energií nad rámec dohodnutého denného maximá. Z tohto dôvodu sú prevádzky nútené obmedzovať spracovanie poľnohospodárskych produktov. Pomohlo by im, aby v čase zníženej spotreby energií v iných odvetviach priemyslu, neplatili*

v čase tejto mimoriadnej situácie pokuty za prekročenie dohodnutých limitov denných maxím odberu energií.

2. Zaviesť **odklad DPH počas obdobia platnosti mimoriadnej situácie** s rozložením platby DPH do viacerých po sebe nasledujúcich mesiacov po ukončení mimoriadnej situácie ako aj skrátenie lehoty na vrátenie nadmerného odpočtu na 30 dní od podania daňového priznania za zdaňovacie obdobie, v ktorom nadmerný odpočet vznikol.

3. Odklad preddavkov dane z príjmu počas obdobia platnosti mimoriadnej situácie s ich rozložením do viacerých po sebe nasledujúcich mesiacov po ukončení mimoriadnej situácie.

4. Odpustiť úroky z omeškania z oneskoreného platenia preddavkov daň z príjmov, ak nedoplatok vznikne počas krízy a je uhradený v lehote do konca roka.

5. Odklad spotrebnej dane z alkoholu **pocas obdobia platnosti mimoriadnej situácie.**

6. Zmiernenie logistických nákladov

- pri spotrebnej dani z palív formou zelenej nafty pre potravinárstvo,
- pozastavením výberu mýta minimálne však do konca roka 2020 alebo aspoň do času, kým sa „napraví“ využitie hodnoty z mýtného výberu.

7. Odklad úverových a leasingových splátok v období od februára do decembra 2020 a predĺženie úverových a leasingových zmlúv o toto obdobie bez negatívneho záznamu dlžníka v registri.

8. Zmraziť Register dlžníkov do konca roka 2020.

9. Vytvoriť podporný fond v štátom zriadených subjektoch (SIH, Eximbanka, SZRB) na poskytovanie bezúročných prevádzkových úverov a bankových záruk pre žiadateľov, ktorí voči komerčným bankám dnes strácajú možnosť vlastných ručení.

10. Vytvorenie produktov tzv. bankovej záruky v štátom zriadených subjektoch (SIH, Eximbanka, SZRB) na poskytovanie garancie platby pre chovateľov a spracovateľov na rôznom stupni spracovateľského reťazca.

11. Podporiť zo strany SR výzvu chorvátskej ministerky poľnohospodárstva (ako predsedajúcej krajiny EÚ) na zrušenie množstva bilaterálnych obchodných dohôd na dovoz cukru zo svetového trhu, pretože sa očakáva zníženie spotreby v EÚ ako následok tejto krízy.

12. Zaviesť daňovú uznateľnosť vecných alebo finančných darov poskytnutých neziskovým organizáciám/ nemocniciam a pod. na ich podporu v boji s koronavírusom (napr. na nákup rúšok, zdravotníckeho vybavenia, ochranných pomôcok, atď.)

13. Zrušenie všetkých limitov o obmedzení na odpis daňovej straty.

14. Zrýchlenie daňovej uznateľnosti nedobytných pohľadávok.

15. Pripraviť „ľahké“ schémy na podporu zamestnanosti z EŠIF

16. Refundovať škody vzniknuté zatvorením maloobchodných prevádzok na tovare

podliehajúcemu skaze

- Plná daňová uznateľnosť zásob podliehajúcich skaze pri ich likvidácii z dôvodu zatvorenia prevádzok na základe rozhodnutia štátu.
- Možnosť likvidácie pokazeného nespotrebovaného piva zo zatvorených pohostinských zariadení a reštaurácií bez nutnosti účasti colných orgánov za dodržania zákonných postupov mimo daňového skladu. Refundácia súvisiacej spotrebnej dane z piva. Definovanie postup aj pre likvidáciu a následné žiadanie o odškodnenie v prípade takejto nutnosti.

17. Povoľiť činnosť hotelom a ubytovňami, kde sú ubytovaní zamestnanci pracujúci v potravinárskych podnikoch.

18. Odpustenie veterinárnych poplatkov - navrhujeme odpustenie veterinárnych poplatkov do konca roka 2020.

19. Čerpanie eurofondov - rozšíriť možnosť čerpania finančných prostriedkov aj na veľké spoločnosti (nad 250 zamestnancov) pôsobiacich v oblasti potravinárstva a pridružených odvetví od ktorých je potravinárstvo závislé. Potravinárstvo je kľúčovým odvetvím pre zabezpečenie zásobovania obyvateľstva potravinami a práve veľké podniky, ktoré sú mnohokrát aj významnými lokálnymi zamestnávateľmi svojou produkciou vysokých objemov výrazne prispievajú k vytváraniu potravinovej rezervy pre potreby obyvateľstva.

20. Dotačné schémy - vytvorenie dotačných schém pre podporu potravinárskeho priemyslu pre zlepšenie jeho konkurencieschopnosti.

C. Opatrenia po kríze

1. Upraviť, po vzore iných štátov, možnosť odpisu daňovej straty tak, aby sa odpis daňovej straty nelimitoval žiadnym spôsobom (Rakúsko), prípadne limitoval len určitým obdobím (Česká republika - 5 rokov).

2. Zaviesť podporu investovania v súkromnom sektore prostredníctvom zrýchleného daňového odpisovania a prostredníctvom nástrojov SIH, EIB a SBA.

D. Štátne hmotné rezervy a intervenčný nákup

1. Prostredníctvom štátnych hmotných rezerv riešiť prebytky surového kravského, ovčieho a kozieho mlieka, ktoré sa do zásob štátnych hmotných rezerv príjmu vo forme sušeného odstredeného kravského, ovčieho a kozieho mlieka a doplniť zoznam potravinového tovaru v štátnych hmotných rezervách minimálne o trvanlivé mliečne výrobky (sušené odstredené mlieko a maslo).

2. Intervenčný nákup - dočasne vytvoriť zoznam potravín, ktoré sú vzhľadom na situáciu na trhu prebytkové a tieto nakúpiť formou intervenčného nákupu ako opatrenie na vyrovnanie výkyvov trhu.

3. Otvoriť štátne hmotné rezervy pre tých, ktorí boli naviazaní na gastro - turizmus a stratili odbyť.

E. Na úrovni prevádzky podniku

1. Zabezpečiť dostatok osiva na založenie nasledujúcej poľnohospodárskej produkcie

a dostatok prípravkov na ochranu rastlín na ošetrovanie novej úrody, najmä

- udeliť právo prednostnej jazdy (podobne ako pre potraviny) aj pre dodávateľov prípravkov na ochranu rastlín,
- umožniť otvorenie predajní osív, sadív, priesad, stromčekov, kríkov, hnojív a prípravkov na ochranu rastlín záhradkárom, samozásobiteľom a malým poľnohospodárom napríklad formou výdaja cez okienko (obdobne ako pri vydávaní obedov), a tým umožniť založiť týmto ľuďom riadne a včas novú úrodu, vrátane prevádzok zásobujúcich tieto predajne.

2. V prípade ďalšej regulácie otvorenia niektorých vybraných prevádzok **povoliť otvorenie potravinárskych prevádzok (vrátane vinotiek a pivotiek za podmienky, že vo svojich priestoroch budú predávať iba fľaškové víno a pivo, bez degustácií)**, ak splnia hygienické požiadavky a opatrenia v súlade s odporúčaním ÚVZ SR na zabránenie šírenia nového koronavírusu zo dňa 18.3.2020.

3. Zabezpečenie kvalitných bezdotykových teplomerov pre potravinárske a poľnohospodárske podniky z dôvodu plnenia preventívnych opatrení.

4. Zabezpečiť otvorenie prevádzok zabezpečujúcich predaj súčiastok poľnohospodárskych strojov a iných náhradných dielov (servisy poľnohospodárskej techniky boli otvorené, ale predajne náhradných dielov nie). Je to problém najmä pre malých poľnohospodárov.

5. V prípade zavedenia merania teploty v obchodoch zabezpečiť **dodanie ochranných pomôcok ako pre zdravotnícky personál** (kvalitné respirátory, ochranné okuliare, rukavice). Zamestnanci obchodov budú vystavení zvýšenému riziku nákazy, nakoľko bude dochádzať ku zníženiu avizovanej bezpečnej vzdialenosti pod 1 meter.

6. Zaviest' výnimky na povinnosť merania teploty pre malé predajne do 500m².

Špecializované prevádzky (mäsiarne, predajne pečiva atď.) často majú iba jedného zamestnanca, v takýchto prípadoch nie je možné personálne zabezpečiť meranie teploty a zároveň bezpečný predaj potravín nakoľko v priebehu merania teploty dochádza k zníženiu avizovanej bezpečnej vzdialenosti pod 1 m - ako postupovať v takýchto prípadoch a teda predávajúci sa môže infikovať a zároveň krátko na to narábať s nebalenými potravinami. Musí byť prijaté opatrenie, ako postupovať v prípadoch ak je u zákazníka nameraná zvýšená teplota.

7. Výnimky z povinnosti vyhradenia otvorených hodín pre seniorov pre malé predajne do 500 m².

Ako postupovať na špecializovaných nízkometrážnych predajniach (napr. mäsiarne, predajne pečiva), do ktorých chodia ľudia priebežne a svoj nákup bezodkladne vybavia. Tieto predajne majú v niektorých prípadoch obmedzenú pracovnú dobu a to aj v sobotu a v prípade vyhradenia otváracích hodín pre obsluhu dôchodcov (napr. v sobotu od 07-12tej) nebudú môcť predávať svoj tovar bežným zákazníkom (mimo skupiny dôchodcov) a tak dôjde k jeho znehodnoteniu nakoľko sa jedná o rýchloobrátkový a rýchlokaziaci sa tovar. Navrhujeme ako v ČR výnimku na predajne pod 500m² s tým, že dôchodcovia budú mať prednostný vstup.

8. Vyhradené hodiny pre seniorov - výnimka pre prevádzky, pri ktorých prebieha výdaj cez okienko.

9. Povolit' prevádzku závodných jedální - za podmienky dodržania podmienok - výdaj do jednorazových obalov a jednorazovými príbormi, vstup do jedálne v malých skupinách, každý pri inom stole, dôkladná dezinfekcia stolov po každej skupine.

F. Cezhraničný pohyb tovaru a osôb

1. Zabezpečiť priechodnosť všetkých hraničných priechodov pre zamestnancov poľnohospodárskych a potravinárskych podnikov ako aj iných podnikov zabezpečujúcich primárne potreby obyvateľstva SR, ktorí bývajú v pohraničí (100 km od hraníc), ako aj pre osoby, ktoré vykonávajú poľnohospodársku a potravinársku činnosť v pohraničných územiach inak ako v pracovnoprávnom vzťahu (v zmysle oznámenia Európskej komisie Covid -19, Usmernenia pre opatrenia v oblasti riadenia hraníc na ochranu zdravia a zabezpečenie dostupnosti tovaru a základných služieb, bod 2). **Určiť presný postup, čo musí mať zamestnanec so sebou a vzory dokumentov v rôznych jazykoch, ako je tomu v ČR.**

2. Zabezpečiť priechodnosť všetkých hraničných priechodov pre zásobovanie a cezhraničnú prepravu surovín, tovaru a techniky pre poľnohospodárstvo a potravinársky priemysel a pre potreby plynulosti dodávok a logistiky na hraničných priechodoch vyhradiť špeciálne pruhy tzv. zelený pás (vyhradený špeciálny pruh) pre kamióny na hraniciach_ prepravujúce citlivé tovary vrátane poľnohospodárskych komodít, ale najmä živé zvieratá; prípadne vytvoriť „zelené hraničné priechody“ pre kamióny, ktoré budú určené iba pre zásobovanie a cezhraničnú prepravu surovín, tovaru a techniky pre poľnohospodárstvo a potravinársky priemysel a pre prepravu živých zvierat. (v zmysle Oznámenia Komisie o uplatňovaní „zelených jazdných pruhov“ v rámci usmernení pre opatrenia v oblasti riadenia hraníc na ochranu zdravia a zabezpečenie dostupnosti tovaru a základných služieb (2020/C 96I/01) vydaného v Ú.v. EÚ 24.03.2020).

3. Zabezpečiť výnimky na vstup do Slovenskej republiky pre zahraničných odborníkov (prednostne z ČR) poskytujúcich služby pre poľnohospodársku výrobu, potravinárstvo, distribúciu a obchod, aby bola zabezpečená plynulá činnosť všetkých firiem, ktoré sa podieľajú na distribúcii potravín od výroby až po obchod; v súvislosti s uvedeným pripraviť usmernenie pre pracovníkov hraničných priechodov a informáciu pre podniky, ako postupovať v prípade nevyhnutnosti vstupu zahraničných odborníkov na územie SR (ohrozená je napr. hydinná výroba, produkcia a predaj vajec, pre montáž nových voliér zahraničnej technológie, ale aj poľnohospodárska výroba z dôvodu siatia, prípravy pôdy, chemického ošetrovania rastlín a zberu úrody v čase agrotechnických termínov).

Vypracoval:

Úrad Slovenskej poľnohospodárskej a potravinárskej komory